

Munkacsoport

ERDŐ TEMATIKA – EURÓPAI KERETBEN

Az erdővel kapcsolatos európai szakpolitika ismertsége, közéleti és médiabeli megjelenítése nem mérhető össze az olyan egyéb témák és ágazatok ismertségével, közéleti és szakmai tematizációjával, mint amilyen az agrárium, a kereskedelem, az országokon átívelő infrastrukturális beruházások, nem is beszélve az olyan témákról, mint a közös európai költségvetés, vagy az európai integráció fokozásának kérdésköre. Ez természetesen azzal is magyarázható, hogy az erdőgazdaság témaköre tagállami hatáskör, ezért jóval kevesebb vitás kérdést vet fel, kevesebb egyeztetési feladatot hív elő. Ennek ellenére azt mondhatjuk, hogy az erdő téma egyre gyakrabban és egyre nagyobb hangsúllyal kerül előtérbe. Ez minden bizonnyal összefügg azzal, hogy a környezetvédelmi problémák és feladatok a szélesebb közvéleményt is egyre nagyobb mértékben foglalkoztatják, és ebben az erdők szerepével való foglalkozást nem lehet megkerülni. Jelentős mértékű szemléletváltásnak vagyunk tanúi, az erdőt egyre kevésbé lehet csupán vagyontömegnek, gazdasági értéknek vagy faipari gazdasági folyamatnak tekinteni. Előtérbe került az erdő komplex ökoszisztémaként, értékes biológiai diverzitást hordozó élőhelyként való olyan értelmezése, amely szerint az erdő szoros és kölcsönös összefüggésben van a társadalmi-kulturális tényezőkkel. Az erdő helyzete, változása, a vele való foglalkozás közüggé vált (lásd „az erdő mindenkié!” szlogen térnyerését), és ennek nyomán az erdővel való szakpolitikai foglalkozás is fokozatosan átalakult.

Tanulmányunkban az erdővel foglalkozó európai szakpolitikák kapcsán elsősorban azok folyamat jellegét szeretnénk kiemelni. Folyamatról van szó, kettős értelemben is:

- Az erdő közösségi-társadalmi szerepével kapcsolatos szakmai és közéleti vélekedések fokozatosan alakulnak ki, nem utolsó sorban a globális környezeti problémák előtérbe kerülésének hatására. Ezek a szemléleti változási folyamatok abba az irányba mutatnak, hogy az erdő tematika egyre nagyobb mértékben integrálódik az általános környezetvédelmi tematikába, illetve a kimondottan gazdasági, gazdálkodási mentalitást és gyakorlatot fokozatosan felváltja az erdők funkcióinak jóval szélesebb körű értelmezése.

- A társadalmi és szakmai vélekedések változásához kapcsolódik egy második, nem kevésbé jelentős folyamat, és pedig az erdővel kapcsolatos szakpolitikai gondolkodás folyamatos módosulása, illetve ennek nyomán az erdővel kapcsolatos foglalkozások (tervezés, programkészítés, gazdálkodás, oktatás-nevelés) fokozatos átalakulása, bővülése.

A szemléleti és gyakorlati változások európai léptékű folyamata hatással lehet mindazokra a szereplőkre (tulajdonosok, gazdasági szereplők, döntéshozók, szakemberek, média, közvélemény) amelyeknek nemzeti, regionális vagy akár a lokális léptékben szerepük van, vagy lehet az erdőhöz való viszonyulás alakulásában. Mivel az Európai Unió ezen a téren nem alakított ki egységes szakpolitikát és szabályozást (az erdővel való foglalkozás mikéntje tagállami hatáskör), az európai folyamatok ösztönző-támogató hatása elsősorban az ismeretterjesztésben, szakmai támogatásban, tudástranszferben, kapcsolatépítésben, a jó gyakorlatok cseréjében, együttműködési formák támogatásában mutatkozhat meg. Az egyes országok, térségek szereplőin múlik, hogy az európai folyamatok sokféle kínálatából mit, mennyit, hogyan hasznosítanak, és ebben benne van az is, hogy az adott ország, régió szereplői el is tekinthetnek mindettől. Kisebb-nagyobb régiók esetében előállhat az a helyzet is, hogy az európai léptékű folyamatokhoz való kapcsolódás (érdeklődés, tudástranszfer, kapcsolatok kialakítása) elmarad, alacsony mértékű vagy alkalmi jellegű. Ezzel a változattal a székelyföldi térség erdőgazdasága esetében is számolni kell azon egyszerű oknál fogva, hogy ennek a térségnek az erdőgazdasága az országos rendszerbe is csak kismértékben és formálisan integrálódik. Az országos rendszer alkotóelemei (ágazati tervezés, szakintézmények, országos projektek, képző és kutatóhelyek, tudástermelés, innovációs és K+F bázisok) kisebb vagy nagyobb mértékben igazodnak az európai folyamatokhoz. Az országos rendszer alkotóelemeinek közvetítő/transzfer szerepük van/lehet a regionális vagy helyi szereplők számára abban az értelemben, hogy – interfész szerepben – közvetíthetik az európai folyamatokat (információk, szakmai és szakpolitikai tudások, támogatási módok és források, kapcsolatok). Mérlegelés vagy akár szakmai vita tárgyát is képezheti, hogy az országos rendszer milyen mértékben, milyen módon tesz eleget ennek a közvetítő szerepkörnek, az azonban tény, hogy a székelyföldi erdőgazdaságnak az országos rendszerbe való alacsony mértékű és formális integrálódása még azoknak a lehetőségeknek a hasznosítását sem teszi lehetővé, amelyeket az országos rendszer kínál. Nyilván az a változat sem kizárt, hogy a térségi erdőgazdaság saját maga alakítsa ki – közvetlen módon – az európai folyamatokhoz való kapcsolódás eszközeit és csatornáit

(szakpolitikák és jó gyakorlatok megismerése, szakmai hálózatokba való bekapcsolódás, térségbe irányuló tudástranszfer folyamatok működtetése stb.) ennek azonban egyelőre jele nincsen.

A következőkben rövid áttekintést nyújtunk az erdővel, erdőgazdasággal kapcsolatos szemléleti és szakpolitikai változások folyamatáról, illetve azokról a fórumokról és dokumentumokról, amelyek ennek a változási folyamatnak a „hivatalos” lépcsőfokait jelentik. Korábban a Csíki Magánjavak történetét összefoglaló kiadvány (*Csíki Magánjavak. Hagyomány és küldetés. szerk. Biró Z. Zoltán, Státus Könyvkiadó, Csíkszereda, 2017. pp.265*) vállalkozott három kulcsfontosságú európai dokumentum kivonatos ismertetésére (Erdészeti Cselekvési Terv 2007-2011, Zöld Könyv 2010, Új Erdészeti Stratégia 2013), valamint erdőpedagógiai programok, tananyagok webforrásainak jelzésére. Áttekintő jellegű tanulmányunk röviden utal ezekre a szakmai anyagokra is, illetve vázlatos ismertetést kínál a későbbi szakpolitikai és szemléleti változási folyamatról, a kapcsolódó dokumentumokról. Természetesen ez a rövid és vázlatos ismertetés csak első lépésnek tekinthető, célja az, hogy felhívja a figyelmet az európai léptékű folyamatokhoz való kapcsolódás lehetőségeire és előnyeire.

Tájékoztató jellegű összeállításunk első részében (**Kiindulópontok, elvek, szemléleti keretek**) röviden utalunk azokra az összetevőkre, amelyek az utóbbi évtizedekben az erdő tematika vonatkozásában a nemzetközi és európai kontextust meghatározták. Ezt követően három olyan dokumentumra utalunk (**Szakpolitikai alapozás: helyzetkép, stratégia**), amelyek a 2010-es évek fordulóján az európai helyzetképet és a stratégiai tervet tartalmazzák. Ismertető összeállításunk harmadik részében (**A szemléletváltástól a cselekvésig**) részletesebben foglalkozunk azokkal a szakpolitikai dokumentumokkal, amelyek – a helyzetkép és a stratégiai célkitűzések alapján – a gyakorlati jellegű cselekvési tervek és programok terén igyekeznek hasznosítani az erdővel kapcsolatos, egyre szélesebb körben teret nyerő átfogó szemléletváltást.

1. Kiindulópontok, elvek, szemléleti keretek

Az erdővel kapcsolatos a szakpolitikai folyamatok megértése, az azokhoz való kapcsolódás szempontjából – az erdő tematika esetében is – fontos fölvezetni azt a nemzetközi és európai környezetet, amely a tematizációt, a tervezést, a gyakorlati jellegű megoldások kidolgozását egyaránt befolyásolja. Egy rövid vázlat erejéig körvonalazzuk ennek a kontextusnak a fontosabb tartalmi elemeit¹.

Az erdővel kapcsolatos szakpolitikai folyamatok kulcseleme az a felismerés, hogy az erdő az egyik legfontosabb, az emberi életre jelentős hatást gyakorló természeti erőforrás, amelyhez a környezeti funkciók mellett társadalmi és gazdasági célokat egyaránt szolgáló javak és szolgáltatások kapcsolódnak. Egy másik fontos kulcselem a fenntartható erdőgazdálkodás, ami azt jelenti, hogy a társadalomra hatást gyakorló javak és szolgáltatások biztosítása kevés környezeti terhelést okoz, akár semlegesíti más folyamatok káros hatásait, ezáltal támogatja a természet és környezet védelmét.

A szakpolitikai folyamatok imént felsorolt kulcselemei az elmúlt 25-30 évben több nemzetközi és európai dokumentum, rendezvény, egyesség, terv stb. létrehozását alapozták meg. Ilyen például az **Európai Unió Erdészeti Stratégiája és Erdészeti Cselekvési Terve**, az **Európai Erdők Védelmének Miniszteri Konferenciája**, az **ENSZ Erdészeti Fórum** határozatai, valamint a **FAO és az ENSZ miniszteri konferenciái**, az **1992-es és 2002-es ENSZ csúcskonferenciák** és az **ENSZ Közgyűlés 1997-es ülésszaka**, különösen az ENSZ Közgyűlésen 2007. december 17-én elfogadott, **Joghatással Nem Rendelkező Általános Erdészeti Eszköz (NLBI)**.

A különféle szakanyagokban és intézkedésekben, hivatalos dokumentumokban a fenntartható erdőgazdálkodás kapcsán nyolc közérdekű cél fogalmazódik meg, amelyekben az erdő közvetetten vagy közvetlenül fontos eszközt jelent: (1) a klímaváltozás hatásainak mérséklése, (2) a biodiverzitás védelme, (3) a fa megújuló nyersanyagként és energiaforrásként való kezelése, (4) a vidéki lakosság megélhetésének támogatása, (5) a mezőgazdasági területek védelme, (6) ivóvízbázisok védelme, (7) a lakosság számára testi-lelki felüdülés biztosítása, (8) az életminőség javítása.

---

¹ A szakpolitikai folyamatokkal kapcsolatos információk forrása a következő dokumentum: Tájékoztató a Nemzeti Erdőprogramról szóló 1110/2004. (X. 27.) Korm. határozat 2011. évi feladatainak megvalósításáról. Budapest, 2013.

Ezeknek a céloknak az elérése a fenntartható erdőgazdálkodáson keresztül az erdő három alapfunkciójához kapcsolódik (környezeti, társadalmi és gazdasági). Ez a három alapfunkció a nemzetközi erdészeti politika alaptézisét képezi, és fontos megjegyezni, hogy magyar javaslat alapján került elfogadásra 1972-ben a Buenos Aires-i Világkongresszuson.

Az erdő és az erdőgazdálkodás közvetlenül vagy közvetetten kapcsolódik a fenntartható fejlődéshez. Többek között ezzel is magyarázható, hogy **az ENSZ az 1992. évi Riói Földcsúcson** aláírt nemzetközi egyezmények mindegyike magába foglalta az erdőkkel és erdőgazdálkodással kapcsolatos kötelezettségeket. Fontos nemzetközi erdészeti politikai esemény volt **2007-ben a Joghatással Nem Rendelkező Általános Erdészeti Eszköz** elfogadása az ENSZ közgyűlésen, amelyet azóta sem írt felül más, hasonló joghatással bíró keretegyezmény.

Európában az erdővel kapcsolatos szakpolitikai folyamat fontos lépése, hogy 1990-től kezdődően napirendre kerültek a kormányzati szintű, európai erdők védelmével foglalkozó kezdeményezések. Ebben fontos megemlíteni az Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciáit (most Európai Erdők) az elmúlt 20 év európai erdészeti-politikai folyamatok meghatározó fórumaként. Az elmúlt 20 évben összesen 6 konferenciára került sor, amelyeken 21 határozatot fogadtak el. Ezekben a határozatokban az aláíró tagországok a fenntartható erdőgazdálkodással és az erdők védelmével kapcsolatban a nemzetközi folyamatokhoz igazodó kötelezettségeket vállalnak és célokat tűznek ki. A határozatok végrehajtásának meghatározó nemzeti, integrál eszközei a nemzeti erdőprogramok. E folyamatok eredményeként került fel 2013-ban egy olyan európai léptékű erdészeti tárgyú, joghatású, nemzetközi egyezmény létrehozásának fontossága, amely a későbbiek során iránymutatást jelenthetne akár egy globális erdészeti egyezmény létrehozásához is.

2. Szakpolitikai alapozás: helyzetkép, stratégia

2.1. Az Európai Unió erdészeti cselekvési terve

Az Európai Unió 1998-ban fogalmazott meg Erdészeti Stratégiát, ezt követte a 2007–2011 közti időintervallumra vonatkozó Erdészeti Cselekvési Terv kidolgozása.

Az Európai Unió erdészeti cselekvési terve² a tagállamokkal és a szakmai szereplőkkel folytatott konzultáció alapján készült, és az volt a célja, hogy cselekvési keretet biztosítson az erdőkkel kapcsolatos tagállami tevékenységek számára, az európai léptékű közösségi tevékenységek számára, illetve ösztönözze a tagállami szakpolitikák és a közösségi kezdeményezések összehangolását. A Cselekvési terv öt éves időtartamra vonatkozott (2007–2011), és tizennyolc úgynevezett kulcstevékenységre tett javaslatot. Ezek a kulcstevékenységek a fenntartható erdőgazdálkodás, illetve az erdők multifunkcionális szerepének érvényesítése érdekében négy fontos célkitűzést határozott meg.

- a versenyképesség hosszú távú javítása
- a környezet javítása és megóvása
- hozzájárulás az életminőség javításához
- az együttműködés és a kommunikáció erősítése a koherencia és a különböző szinteken folytatott együttműködés fokozása érdekében

Ezek a célkitűzések az erdészeti tevékenységek multifunkcionális jellegét feltételezik, ami azt jelenti, hogy az erdőgazdasággal kapcsolatos szemléletben és gyakorlatban a gazdasági, környezeti és társadalmi-kulturális aspektusokat egyaránt figyelembe kell venni. Ez a komplex megközelítés eredményezheti azt, hogy az erdők több szinten, többféle módon is hozzájáruljanak az életminőség javításához.

Mind egyik célkitűzéshez bizonyos számú kulcstevékenység kapcsolódik, ezek egy része közösségi (EU) tevékenység, más részüket a tagállamok vállalhatják fel saját konkrét adottságaik és eszközeik függvényében.

Az első célkitűzéshez – a versenyképesség hosszú távú javítása – öt kulcstevékenység tartozik:

---

² Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24277&from=HU>

- 1. kulcstevékenység: a globalizáció által az EU erdészeti ágazatának gazdasági életképességére és versenyképességére gyakorolt hatások vizsgálata
- 2. kulcstevékenység: a kutatás és a technológiafejlesztés ösztönzése az erdészeti ágazat versenyképességének növelése érdekében
- 3. kulcstevékenység: a nem faalapú erdei termékek és szolgáltatások értékelésére és forgalmazására vonatkozó tapasztalatok megosztása és elemzése
- 4. kulcstevékenység: az erdei biomassza felhasználásának támogatása az energiatermelésben
- 5. kulcstevékenység: az erdőtulajdonosok közötti együttműködés erősítése és az erdészeti oktatás és szakképzés javítása.

A második célkitűzéshez – a környezet javítása és megóvása – négy kulcstevékenység kapcsolódik:

- 6. kulcstevékenység: az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése terén az EU által az ENSZ éghajlatváltozásról szóló keretegyezményében és a Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt kötelezettségek teljesítésének elősegítése és az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás támogatása
- 7. kulcstevékenység: hozzájárulás a biológiai sokféleséggel kapcsolatos, a 2010-re és az azt követő időszakra vonatkozó felülvizsgált közösségi célkitűzések megvalósításához
- 8. kulcstevékenység: európai erdészeti megfigyelőrendszer kiépítése
- 9. kulcstevékenység: az európai erdők védelmének erősítése

A harmadik célkitűzéshez – hozzájárulás az életminőség javításához – három további kulcstevékenység kapcsolódik:

- 10. kulcstevékenység: a környezetvédelemi oktatás és tájékoztatás javítása
- 11. kulcstevékenység: az erdők védőfunkcióinak megtartása és erősítése
- 12. kulcstevékenység: a városi és a városkörnyéki erdőkben rejlő lehetőségek kiaknázása

A negyedik célkitűzéshez – az együttműködés és a kommunikáció erősítése – kapcsolódó kulcstevékenységek az alábbiak:

- 13. kulcstevékenység: az Erdészeti Állandó Bizottság szerepének erősítése

- 14. kulcstevékenység: az egyes szakpolitikai területek erősebb összehangolása az erdészettel kapcsolatos kérdésekben
- 15. kulcstevékenység: a koordináció nyílt módszerének alkalmazási lehetőségei a nemzeti erdészeti programokban
- 16. kulcstevékenység: az európai uniós fellépés erősítése az erdőkkel kapcsolatos nemzetközi folyamatokban
- 17. kulcstevékenység: a fenntartható erdőgazdálkodással érintett erdőkből származó faanyag és egyéb erdészeti termékek használatának ösztönzése
- 18. kulcstevékenység: az információcsere és a kommunikáció javítása.

A felsorolt kulcstevékenységek együttese egyértelműen jelzi az erdő funkcióinak sokféleségét, nem utolsósorban azt is, hogy ezeknek a gazdasági, környezeti, társadalmi-kulturális funkcióknak a működésbe hozásához sokféle szereplő (tulajdonosok, erdészeti szakemberek, döntéshozók, közéleti szereplők, különböző ágazati szakértők, civil szereplők) részvétele és együttműködése szükséges.

2.2. Zöld Könyv

A 2000-es évek második felében egy sor tényező – ezek között említhető a 2008-as gazdasági válság, a környezetvédelmi problémák előtérbe kerülése, a klímaváltozás jelei, az EU tagállamok számának növekedése, az energiapolitika fokozatos átalakulása – szükségessé tette a helyzetkép és a stratégia újragondolását. Ennek keretében került sor a helyzetkép aktualizálását elvégző Zöld Könyv (2010) összeállítására, valamint 2013-ban az Új Erdészeti Stratégia megfogalmazására.

A Zöld Könyv célja – nevéből és szakmai jellegéből adódóan – az, hogy ismertesse az erdők általános helyzetét és globális jelentőségét, fogalmazza meg az erdő funkcióit, tárja fel az éghajlatváltozás nyomán keletkezett kihívásokat és ebből fogalmazza meg az ebből adódó veszélyeket, kínáljon tájékoztatást a kihívások kezelése tekintetében rendelkezésre álló erdővédelmi eszközökről és erdészeti információs rendszerekről. Ugyanakkor célkitűzés volt az is, hogy a Zöld Könyv alapul szolgáljon az EU erdészeti stratégiájának az újragalmazásához is.

A Zöld Könyv hangsúlyozza azt is, hogy Európai Unió szerepe ezen a téren korlátozott (az erdőpolitika a tagállamok hatáskörébe tartozik), ezért az EU tevékenysége az alábbi területekre irányulhat:

- Az Európai Unió területén található erdők állapotának figyelemmel kísérése, jelentések készítése
- Felkészülés a világméretű változásokra és a tagállamok figyelmeztetése
- Javaslatok kidolgozása uniós szintű fellépésekre, ezen fellépések koordinálása vagy támogatása.

A Zöld Könyv vitaanyagként készült, és elsősorban azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy az éghajlatváltozás hatásainak ismeretében, illetve az erdőgazdálkodás és az erdővédelem feltételeinek változását követően milyen irányba haladhat az uniós szakpolitika ahhoz, hogy nagyobb mértékben tudja támogatni a tagállamok erdészeti kezdeményezéseit

A Zöld Könyv (alcíme: Erdővédelem és erdészeti információcsere az Európai Unióban: erdeink felkészítése az éghajlatváltozásra) a bevezető tematizációt követően négy fejezetben foglalja össze a helyzetképet. Az első fejezet az erdő fogalmával, az erdők jelenlegi állapotával (erdőtakaró jellemzése) és az erdők szerepével foglalkozik (társadalmi-gazdasági szerep, környezetvédelmi szerep és ökoszisztéma szolgáltatások, éghajlatszabályozás). A második rész az éghajlatváltozásnak az erdőkre gyakorolt hatását tárgyalja (változó környezeti feltételek és a kiszáradás, viharok, erdőtüzek). A harmadik fejezet foglalkozik azokkal a közösségi (EU) és tagállami eszközökkel, amelyek az erdővel kapcsolatos tennivalók és kihívások kezelésére rendelkezésre állnak, illetve a zárórész a további lépésekkel foglalkozik. Kiadványunk témaköre szempontjából különösen fontosnak mutatkoznak a Zöld Könyv azon fejezetei, amelyek az erdőprobléma kezelését illetően a rendelkezésre álló közösségi (EU) és tagállami eszközöket veszik számba.

Négy témakör tartozik ide, a nemzeti szakpolitikák és hatáskörök megjelölése, a közösségi (EU) szakpolitikák, az erdőgazdálkodás és erdőhasználat gyakorlata, illetve az információcsere témaköre (erdőnyilvántartások, Az erdők állapotának figyelemmel kísérése (monitoring): Az erdőtüzek megfigyelése, Az erdőtípusok osztályozása. Ezekből a témakörökből külön figyelmet érdemel a tagállami és a közösségi (EU) szakpolitikák áttekintése, hiszen ez jelzi, hogy milyen „munkamegosztás” alakult ki/működött a Zöld Könyv készítése idején és működik nagyvonalakban napjainkban is. Célszerű a kétféle (tagállami VERSUS közösségi) tevékenységi kört egymás mellé állítva szemügyre venni, ez mutatja egyfelől a külön-

ségeket (az úgynevezett munkamegosztást), másfelől az összekapcsolódási, az EU-tagállami együttműködési lehetőségeket. Az alábbiakban következő felsorolás a Zöld Könyv szövegének rövidített változata, a teljes szöveg a hivatalos dokumentumban³ olvasható.

a. Az erdőhasználatot és az erdőgazdálkodást alakító tagállami szakpolitikák

Az egyes tagállamok szakpolitikái, illetve erdőgazdasági gyakorlata esetenként nagyon eltérő is lehet, sőt, arra is van példa, hogy egy országon belül régiókként különböznek a szakpolitikák. A Zöld könyv összefoglalója szerint a tagállami szakpolitikákra általában jellemzőek az alábbiak:

- nemzeti erdészeti programok
- erdészeti működési szabványok
- teljes körű és rendszerezett nemzeti erdőnyilvántartások
- telekkönyvi nyilvántartási rendszerek, mint a társadalmi és gazdasági erdőfunkciók fejlesztésének, valamint az illegális erdőterület-átminősítés korlátozásának fontos eszközei
- erdőfunkciók feltérképezése, és az ehhez kapcsolódó tervezés mind tájkép-alakítási, mind regionális szinten
- erdőgazdálkodási követelmények, köztük gazdálkodási tervek, valamint bizonyos erdőfunkciókhoz kapcsolódóan esetenként konkrét gazdálkodási kötelezettségek
- szaporítóanyag előállításával és használatával kapcsolatos követelmények
- a Biológiai Sokféleség Egyezményhez és az ENSZ elsivatagosodás elleni küzdelemről szóló egyezményéhez kapcsolódó nemzeti cselekvési tervek
- támogatási programok magánkézben levő erdők tulajdonosainak és tulajdonosi szövetségeiknek
- jogszabályi rendelkezések és ösztönzők a tulajdonosi szerkezet fragmentáltságának csökkentésére, esetenként a tulajdonosok közötti együttműködést elősegítő ösztönzőkhöz társítva

---

³ [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0066_/com_com\(2010\)0066_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0066_/com_com(2010)0066_hu.pdf)

- engedélyezési rendszerek, amelyek az illetékes hatóságok engedélyéhez kötik a fakitermelést
- erdőterületek más célú felhasználását korlátozó intézkedések.

b. Az erdőhasználatot és az erdőgazdálkodást alakító uniós szakpolitikák

- A Natura 2000 hálózat kiemelt szárazföldi élőhelyeinek csaknem 20%-a erdőterület.
- Az uniós éghajlat-politika elismeri, hogy célkitűzései összességében csak akkor teljesülhetnek, ha ehhez minden ágazat – a földhasználati, földhasználat-változási és erdőgazdálkodási (LULUCF) tevékenységeket is beleértve – megfelelő mértékben hozzájárul.
- Az erdészeti intézkedések finanszírozásának legfőbb eszköze a vidékfejlesztési rendelet (2007–2013), amely többek között rendelkezik az erdőtelepítés tártámogatásáról, a Natura 2000 területeknek nyújtott kifizetésekről, a megelőzésről, a helyreállításról és más erdő-környezetgazdálkodási intézkedésekről, valamint az erdőgazdálkodási és fafeldolgozási beruházásokról.
- A megújuló forrásokból származó energia használatának előmozdításáról szóló irányelv a megújuló energiaforrások arányának 20%-ra való növelését írja elő az Európai Unió számára 2020-ig.
- A fenntartható fogyasztásról, termelésről és iparpolitikáról szóló cselekvési terv a termékek energetikai és környezetvédelmi teljesítményének javítására irányul. Ennek része az EU környezettudatos közbeszerzési politikája és a felülvizsgált uniós ökocímke rendszer.
- A közösségi növény-egészségügyi szabályozás az erdei élőhelyeken idegen vagy kártékony fajok és szervezetek terjedését hivatott megállítani.
- Az erdészeti szaporítóanyagok forgalmazásáról szóló, 1999. december 22-i 1999/105/EK tanácsi irányelv elismeri, hogy az erdészeti szaporítóanyagok megfelelő megválasztása erdészeti szempontból lényeges kérdés, valamint hogy a kiválasztott szaporítóanyagoknak genetikailag meg kell felelniük a különféle termőhelyi feltételeknek, és kiváló minőségűeknek kell lenniük.

- A hetedik kutatási keretprogram bevezette az európai technológiai platformok fogalmát azokon a területeken, amelyeken Európa versenyképessége, gazdasági növekedése és jóléte a kutatás és a technológiai fejlődés függvénye. Az erdészeti technológiai platform – az ágazat irányítása mellett – közös alapot hoz létre az érdekelt felek számára a stratégiai kutatási ütemterv meghatározása és végrehajtása céljából.
- A hetedik kutatási keretprogram ezenkívül anyagi forrásokat biztosít az erdei környezet biológiai erőforrásainak fenntartható előállítására és az azokkal való fenntartható gazdálkodásra, valamint az ökológiai változások előrejelzésére irányuló kutatási együttműködésekhez.
- A Bizottság Közös Kutatóközpontja egyebek mellett a távérzékeléssel, az éghajlatváltozással, az erdészeti monitoringgal, az erdők szétaprózódottságával, az erdőtüzekkel és az erdészeti információs rendszerekkel kapcsolatban folytat kutatásokat. COST-projektek indultak a védett erdőterületek és nemzeti erdőnyilvántartások kezelésére.
- A jelenlegi kohéziós politika támogatja a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházásokat, valamint hozzájárul a természeti környezet és a biodiverzitás megóvását és javítását szolgáló programok finanszírozásához.
- Az EU Szolidaritási Alapja segítséget nyújt azoknak a tagállamoknak, amelyeknek jelentős természeti katasztrófák, köztük viharok vagy erdőtüzek pusztításával kell megküzdeniük.
- Az EU polgári védelmi mechanizmusa megteremti a kölcsönös segítségnyújtás szervezési kereteit, hogy a tagállamok együttesen léphessenek fel, ha egy adott tagállam katasztrófareagálási képességét meghaladó természeti katasztrófa, pl. erdőtüz vagy vihar következne be.
- A Tanács által nemrégiben elfogadott, a természeti csapások és az ember okozta katasztrófák megelőzésére irányuló uniós koncepció a kockázatértékelés és kockázatkezelés több veszélyforrást is figyelembe vevő megközelítése mellett foglal állást, és az erdőtüzek kockázatát kiemelt uniós munkaterületnek tekinti ebből a szempontból.
- A szakpolitikai összhang biztosítása érdekében a Bizottság szolgálatközi erdészeti csoportja rendszeresen ülésezik, napirendjére tűzve a lényeges erdészeti kérdéseket.

2.3. Új Erdészeti Stratégia

A 2013-ban készült erdőgazdálkodási Stratégia (teljes nevén: Az erdőket és az erdőalapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia) nem csupán tartalmában hoz új elemeket, hanem az állásfoglalások és javaslatok “határozottsága” tekintetében is⁴. Nem csupán azt hangsúlyozza, hogy a közös európai uniós erdőpolitika, illetve a közös irányadó keret hiányában szükség van stratégiára, hanem azt is, hogy elérkezett a tagállamok számára az ágazati politikák összehangolásának az ideje, az erdőgazdálkodás terén átfogó jellegű (holisztikus) stratégiai jövőkép kidolgozására van szükség, és annak is elérkezett az ideje, hogy a tagállami erdészeti politikák **teljeskörűen vegyék figyelembe** a vonatkozó uniós politikákat. Az erdőgazdaság nem csupán az erdővel közvetlenül foglalkozók ügye, az erdőgazdasági stratégiát más ágazatokkal (agrárium, környezetvédelem, gazdaságfejlesztés, életminőség, kultúra, oktatás stb.) összehangolva kell kialakítani. Az ilyen összehangolás segíthet abban, hogy az erdőalapú ágazat – más ágazatokkal együttműködésben – megfelelően tudjon reagálni a várható kihívásokra. Ez csak akkor lehet kivitelezhető – hangsúlyozza a dokumentum –, ha a tagállamok, a tagállami szereplők részéről tapasztalható lesz az **erős elkötelezettség** és a **politikai támogatás**. Bár ezúttal is ajánlásról van szó, a stratégiai dokumentumban többféle módon is megjelenő határozottságot az alábbi idézet is jól érzékelteti. „*A közös célok elérése, valamint a koherencia és a szinergiák javítása érdekében elengedhetetlen a tagállamok közötti koordináció. Azt várjuk a tagállamoktól, hogy cselekvési terveik és nemzeti erdészeti programjaik elkészítésekor és kivitelezésekor vegyék figyelembe e stratégia elveit és céljait. Ki kell alakítanunk a hálózatépítési lehetőségeket, valamint az információ és a bevált gyakorlatok cseréjének módjait.*”

A Stratégiában megfogalmazott célok és tennivalók fontosságát emeli ki az is, hogy a dokumentum ismerteti a korábbi és a dokumentum készítése idején aktuális támogatási forrásokat, jelezve, hogy már a 2007–2013-as időszak erdészeti intézkedéseire 5,4 milliárd euró került elkülönítésre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból, és hasonló mértékű a támogatási keret 2014–2020-as időszakban is. A Programok közül a “LIFE+” a természet megőrzésére, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra, valamint a tájékoztatási és védelmi igényekre összpontosít, a “Horizont 2020” a kutatási és innovációs tevékenységek támogatására

---

⁴ Az ismertetésünk alapját képező szakmai anyag a csatolt linken olvasható: <http://www.megosz.org/wp-content/uploads/2014/09/Eur%C3%B3pai-Erd%C3%A9szeti-Strat%C3%A9gia-bizotts%C3%A1gi-tervezet.pdf>

indult, sőt, az Európai Unió harmadik országokban zajló programokat is támogat a “REDD+” és a “FLEGT” keretében.

A Stratégia három meghatározó alapelvet helyez a középpontba: az **erdők multifunkcionalitását**, a **forráshatékonyságot** (ez kapcsolódik a vidékfejlesztéshez, a gazdasági növekedéshez, a munkahelyteremtéshez), valamint az **általános felelősségvállalást**.

A célok tekintetében ebben a dokumentumban a fenntartható erdőgazdálkodás, az erdők különféle funkciói közötti jobb egyensúly megteremtése kerül a középpontban, valamint az a célkitűzés, hogy az erdészet és a teljes erdőalapú értéklánc versenyképes legyen, tartósan vállaljon szerepet a bioalapú gazdaság kialakításban.

A Stratégiában – három nagyobb témakör keretében – nyolc nagyobb fejlesztési terület került kijelölésre:

A fenntartható erdőgazdálkodás szerepe a legfontosabb társadalmi célkitűzések megvalósításában

- *Vidéki és városi közösségeink támogatása*
- *Az uniós erdőalapú iparágak, a bioenergia és a szélesebb értelemben vett zöld gazdaság versenyképességének és fenntarthatóságának növelése*
- *Erdők a változó éghajlat alatt*
- *Az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése*

A tudásalap szélesítése

- *Milyen erdeink vannak és milyen változásoknak vannak kitéve?*
- *Új, innovatív erdőgazdálkodás és a hozzáadott értékkel rendelkező termékek*

Az együttműködés és a kommunikáció erősítése

- *Együttműködés erdeink egységesebb kezelése és jobb megismerése érdekében*
- *Erdőgazdálkodás globális perspektívából*

Ez a javaslatcsomag – a korábbi dokumentumokban is mindig hangsúlyozott az erdővédelem mellett – nagy hangsúlyt helyez a versenyképességre, a munkahelyteremtésre, az ökoszisztéma szolgáltatások kialakítására, szemléletében integratív és holisztikus jellegű, és explicit módon hangsúlyozza azt, hogy az erdőgazdaságot mindenkire vonatkozó értékteremtésnek célszerű tekinteni. Ehhez a stratégiai anyaghoz gyakorlatba ültetési (implementációs) program is készült (lásd: a következő fejezetben). Ez a dokumentum egyfajta követhető modell is kíván lenni a tagállamok, az egyes kisebb régiók számára

* * *

A fentiekben jelzett dokumentumokban az erdő fokozott védelme mellett egyre nagyobb szerepet kapott az erdő termékei és az erdőszolgáltatás iránti társadalmi igény hangsúlyozása. Ezek a dokumentumok már azt jelzik, hogy az erdővel kapcsolatos kérdések szélesebb körben és nagymértékben közüggyé és közös érdeké váltak. Ennek nyomán átalakultak az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó prioritások, olyan megközelítések és szakmai feladatok kerültek előtérbe, mint az innovatív erdőgazdálkodás, a társadalmi célú fenntartható erdőgazdálkodás, az érintett szereplők együttműködése és a kommunikáció, a lokális és a globális szempontok összehangolása.

3. A szemléletváltástól a cselekvésig

Az Európai Unió nem rendelkezik közös erdészeti politikával, uniós szinten az erdő meghatározása kapcsán sincs a tagállamoknak egységes álláspontja. Ez többek között azzal is magyarázható, hogy az erdős területek aránya, és ilyen értelemben az erdő problematika jelentősége tagállamonként nagyon változó. Az egységes álláspont hiányának további oka lehet az is, hogy az európai erdők nagyobb aránya, 60%-a magántulajdonban van.

Az Eurostat egyfajta közös erdőmeghatározásként az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezetének (FAO) besorolását követi, amely szerint *„erdőnek minősülnek a 0,5 hektárnál nagyobb területű földterületek, amelyek lombkoronafedése (vagy annak megfelelő faállomány-sűrűsége) meghaladja a 10%-ot. A fának vágásérett korukban el kell tudniuk érni a legalább 5 méteres magasságot.”*

A közös erdészeti politika hiányának ellenére több európai szintű kezdeményezés van, ami hatással van az EU tagállamok, valamint a harmadik országok erdészeti politikájára. Az európai szintű kezdeményezések és álláspontok igen fontosak, ugyanis az Unió erdős területeinek nagysága 182 millió hektár, ami a földterületek 43%-át teszi ki, és folyamatosan bővül.

Helyi, regionális, nemzetállami és uniós szinten sem lehet eltekinteni az erdők többfunkciós jellegétől, vagyis a jelentős környezeti, gazdasági és társadalmi szerepétől. Környezeti szempontból az erdők számtalan ökoszisztéma-szolgáltatást nyújtanak (például talaj védelme, éghajlat szabályozása), ugyanakkor a biológiai sokféleséget is védik. Társadalmi-gazdasági szempontból pedig az erdők fontos erőforrásokat jelentenek. Ilyen például a fakitermelésből származó fa energetikai

célokra, papírelőállításra, vagy farostlemezgyártásra történő felhasználása. Fontos információ, hogy az Unió megújuló energiafogyasztásának felét a fa biztosítja. Ezek az alapvető funkciók mellett továbbá az erdő egyéb termékek forrása is (pl. gyümölcsök, gombák), illetve a vadászat és idegenforgalom szempontjából is egy meghatározó tényező. Nem utolsó sorban lényeges megemlíteni az erdő foglalkoztatásban – erdészeti ágazatban –, valamint az európai kultúrában betöltött szerepét is.

Az erdő fentiekben felsorolt funkciói miatt lényegesek azok a többszintű intézkedések, amelyek hozzájárulnak az erdő védelméhez, és az erdőt érintő – például az éghajlatváltozásból adódó – kihívások kezeléséhez, legalábbis azokban az esetekben, amikor ez emberi beavatkozással támogatható.

Az európai erdőkkel kapcsolatban a kitermelés és az erdővédelem közötti feszültségek miatt sok az egymással versengő, néha egymásnak ellentmondó elvárás, vélemény. Az erdőgazdálkodásban a legnagyobb kihívást így értelemszerűen a közös álláspont megtalálása jelenti, ami nem csak európai, hanem nemzetállami és regionális szinten is fontos téma.

Az alábbi bemutatás jelzésszerűen olyan EU-s szakmai anyagok fontosabb mondanivalóját összegzi, amelyek a 2013 utáni időszakra vonatkozóan közvetítik az EU erdővel kapcsolatos kezdeményezéseit és intézkedéseit.

a. Az uniós erdőgazdálkodási stratégia többéves cselekvési terve⁵

A Bizottság 2015. szeptember 3-án adta ki „Az uniós erdőgazdálkodási stratégia többéves cselekvési terve” (SWD(2015) 0164) című dokumentumot, ami a 2013-as, szubszidiaritás elvén alapuló Stratégia implementációja. A Stratégia célja, hogy az erdővel és az erdőgazdálkodással összefüggő, releváns erdészeti politikák és kezdeményezések összehangolásán alapuló keretet hozzon létre az erdővel kapcsolatos, a fenntartható erdőgazdálkodást támogató tevékenységekhez. A 2015-ös dokumentum a Stratégia vezérelvei és prioritási területei mentén a Stratégia többéves **végrehajtási terve**, amely több jelentés, elemzés, szakértői csoportokkal folytatott konzultáció eredményeképpen jött létre.

---

⁵ Multi-annual Implementation Plan of the new EU Forest Strategy. Brüsszel, 2015.

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2015/EN/10102-2015-164-EN-F1-1.PDF>

A dokumentum melléklete a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozó intézkedések konkrét listáját tartalmazza a tevékenységek szereplőinek, ütemezésének, valamint a várt eredményeknek a megnevezésével.

A Bizottság első lépésként a 2015–2017 közötti időszakban a következő prioritásokra összpontosított:

- Koordináció, együttműködés és kommunikáció a politika koherenciájának és következetességének fokozása érdekében;
- A FOREST EUROPE Fenntartható Erdőgazdálkodással kapcsolatos kritériumainak és mutatóinak figyelembe vétele az EU erdői kapcsán;
- Az erdőgazdálkodási ágazat versenyképességének javítása;
- Felmérni és fokozni a fenntartható erdőgazdálkodás hozzájárulását a vidékfejlesztéshez;
- Az Erdészeti Információs Rendszer megerősítése, amely harmonizált, egész Európára kiterjedő információt szolgáltat az erdőkről és azok állapotáról;
- A fenntartható biomassa rendelkezésre állásának feltérképezése;
- A Natura 2000 Biogeográfiai Folyamata alapján a tapasztalatok megosztása, ismeretszerzés, és az összes érdekelt felet bevonó együttműködési tevékenységek.

A stratégia **nyolc prioritási területet** nevezett meg, amelyek egymáshoz szorosan kapcsolódnak, és jelzik az erdőgazdálkodással, az erdőalapú ágazattal és a társadalommal kapcsolatos kulcsfontosságú politikákat és szempontokat:

- Vidéki és városi közösségek támogatása: a fenntartható és versenyképes erdőalapú ágazat fontos szerepet játszhat a vidékfejlesztésben és az egész gazdaságban, miközben társadalmi előnyöket nyújt.
- Az EU erdőalapú iparágainak, a bioenergia és a szélesebb értelemben vett zöld gazdaság versenyképességének és fenntarthatóságának előmozdítása: az erdők és az azokból nyert nyersanyagok lehetőséget kínálhatnak munkahelyek fenntartására vagy létrehozására, valamint a jövedelem diverzifikálására az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, zöld gazdaságban.
- Erdők változó éghajlat alatt: az erdők hozzájárulhatnak az éghajlatváltozás és a kapcsolódó szélsőséges időjárás következményeinek enyhítéséhez,

ezért fenn kell tartani és javítani kell ellenálló képességüket és alkalmazkodóképességüket.

- Az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése: az erdők olyan ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtanak, amelyektől a vidéki és a városi közösségek függenek, és helyet adnak a biodiverzitásnak.
- Milyen erdőink vannak és hogyan változnak? Az erdőgazdálkodási ismeretek alapjának megerősítése jobb megértést biztosít az erdészeti alapú ágazat előtt álló összetett környezeti és társadalmi kihívásokról.
- Új és innovatív erdőgazdálkodás és hozzáadott értékkel rendelkező termékek. Az EU koherens és ambiciózus erdészeti alapú kutatási területe ösztönözni fogja az innovációt az erdőgazdálkodási ágazatban.
- Együttműködés az erdőink egységes kezelése és jobb megértése érdekében: a koordináció, az együttműködés és a kommunikáció hozzájárul a politikák koherenciájának és következetességének eléréséhez.
- Erdők, erdőgazdálkodás globális szempontból: az erdészettel kapcsolatos kérdésekben nemzetközi szinten biztosítani kell az EU és a tagállamok politikáinak, célkitűzéseinek és kötelezettségvállalásainak a koherenciáját.

b. A többéves cselekvési terv keretében elért eredmények jelzése, és a végrehajtás második szakaszában (2018-2020) kiemelt kérdések meghatározása

A fentiekben bemutatott cselekvési terv alapján a 2015-2017 közötti időszakban számos kiemelt intézkedésre került sor. Ezeket a Bizottság uniós erdészeti stratégiáról szóló **2018. decemberi időközi jelentése (COM(2018) 0811)**⁶ összegezi.

A jelzett időszakban a Bizottság több uniós finanszírozási forrást biztosított a stratégia céljainak eléréséhez. Fő forrás a KAP – Közös Agrárpolitika, amely 8,2 milliárd EUR összegű közkiadást jelent, összhangban más alapokkal, mint például a LIFE program⁷. A stratégiában meghatározott éghajlati prioritás több erdőhöz

---

⁶ A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK. Az erdőket és az erdőalapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia végrehajtása terén elért előrehaladás. Brüsszel, 2018.

⁷ A LIFE program az EU 1992-ben létrehozott környezetvédelmi és éghajlati fellépésének finanszírozási eszköze. A jelenlegi, 2014–2020 közötti finanszírozási időszak költségvetése 3,4 milliárd EUR.

kapcsolódó éghajlat-politikai fellépést mozdított elő, valamint hozzájárult az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítéséhez. A jelentés kiemeli, hogy az erdőalapú ágazatban jelentősen megnövekedett a kutatás és fejlesztés uniós finanszírozása, elősegítve ezáltal az innovációt és a növekedést, munkahelyteremtést. Továbbá a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan fontos megemlíteni az erdővédelem előmozdítására összpontosító tevékenységek támogatását (FLEGT⁸, REDD+⁹) az Európai Fejlesztési Alap keretén belül (235 millió EUR).

A jelentés néhány fontosabb következtetése a cselekvési terv keretében elért eredményekről:

- jelentős előrehaladás volt megfigyelhető a 2020-ra kitűzött célok irányába
- az alapelvek és a célkitűzések mentén hatékony uniós fellépések történtek
- lehetővé vált az erdőalapú ágazat szempontjából lényeges valamennyi uniós szakpolitikai terület koordinációja
- sikerült előmozdítani a következetes megközelítést a hazai és nemzetközi szakpolitikákban
- a tagállamok elismerték, hogy a stratégia befolyásolja politikáikat és fellépéseiket, nemzeti alatti szinten is
- az EU és a tagállamai számára a stratégia megfelelő szakpolitikai eszköz az erdővel kapcsolatos feladatok és kihívások kezeléséhez
- az érintett szereplők részéről további együttműködésekre, koordinációra van szükség az erdővel kapcsolatos társadalmi igények növekedése és a kihívások fokozódása következtében
- a végrehajtás fennmaradó időszakában fontos kiemelten figyelni az új szakpolitikai fejleményekre (éghajlat- és energiapolitikai keret, a megújuló energiáról szóló jogszabályok)
- a stratégia céljainak elérése érdekében fontos a társadalmi támogatottság, amelynek eszköze a társadalom folyamatos tájékoztatása az erdők értékéről és funkcióiról

---

⁸ Forest Law Enforcement, Governance and Trade, az erdészeti törvények végrehajtása, irányítása és kereskedelme. Az EU FLEGT cselekvési tervét 2003-ban hozták létre. Célja az illegális fakitermelés csökkentése a fenntartható és legális erdőgazdálkodás megerősítésével, a kormányzás javításával és a legálisan előállított fakereskedelem előmozdításával.

⁹ Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation. A program célja a fejlődő országok ösztönzése az éghajlatváltozás enyhítésére vonatkozó erőfeszítésekre.

c. Az Európai Parlament és Tanács 2018/841-es rendelete¹⁰

A 2018/841-es, 2018. május 30-i, *a földhasználatból, a földhasználat-változtatásból és az erdőgazdálkodásból kapcsolódó üvegházhatásúgáz-kibocsátásnak és -elnyelésnek a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretbe történő beillesztéséről* szóló rendelet alapján az Unió fontos intézkedéseket – gyakorlati szabályozásokat és szakpolitikai intézkedéseket – tett meg az erdők és a mezőgazdaság éghajlatpolitikába való integrálása érdekében.

Az alábbiakban a rendelet 16-29-es paragrafusában olvasható szakpolitikai témákat összegezzük:

- A rendelet elismeri, hogy az erdőterületekhez kapcsolódó kibocsátások és elnyelések a különböző természeti körülmények mellett nagymértékben függenek olyan tényezőktől, mint például a múltbeli és jelenlegi erdőgazdálkodási gyakorlat. Mivel ezen a területen a tagállamok között nagy különbségek vannak, a tényezők és azok hatásainak nyomon követése érdekében a rendelet a referenciaév helyett referenciaszintek használatát, valamint az európai erdők védelmével foglalkozó miniszteri konferencia (Forest Europe) által elfogadott fenntartható erdőgazdálkodásra alkalmazandó elvek figyelembevételét javasolja.
- A referenciaszintek meghatározása érdekében a tagállamoknak referenciaszinteket is tartalmazó nemzeti erdőgazdálkodási elszámolási terveket (LULUCF¹¹-elszámolások) kell benyújtaniuk a Bizottság részére. A tervek értékelése során a Bizottság az UNFCCC¹² keretében végzett szakértői elemzésekre alapoz tagállami szakértők bevonásával. A szakmai értékelés eredményei kapcsán fontos az érdekelt felekkel és a civil társadalommal történő konzultáció. Ez többek között magába foglalja a nemzeti erdőgazdálkodási elszámolási tervek nyilvánossá tételét is.
- A rendelet továbbá kitér a faipari termékek fenntartható felhasználására is, ami az üvegházhatású gázok légkörbe való kibocsátásának visszaszorítását

---

¹⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32018R0841>

¹¹ Land use, land-use change, and forestry: az üvegházhatású gázok kibocsátásának és a földhasználatból történő eltávolításnak, a földhasználat megváltoztatásának és az erdőgazdálkodásnak a rendelete

¹² United Nations Framework Convention on Climate Change

eredményezheti. Ennek érdekében javasolt, hogy az elszámolási szabályok alapján a tagállamok pontosan és átláthatóan rögzítsék LULUCF-elszámolásukban a faipari termékek széntárolóinak változásait. Módszertani kérdésekben a Bizottságnak útmutatást nyújt.

- Az üvegházhatásúgáz-kibocsátása és elnyelése kapcsán a rendelet alapján fontos elkülöníteni, és az elszámolásokban minden esetben feltüntetni a természetes bolygatás (pl. erdőtüzek, rovarok, betegségek) és az erdőgazdálkodás hatásait.
- A LULUCF-ágazatra (a földhasználat, földhasználat-megváltoztatás és erdőgazdálkodás) vonatkozó kötelezettségvállalások teljesítése szempontjából a tagállamok választhatják meg a megfelelő nemzeti szakpolitikáikat. Az EU továbbá támogatja a tagállamokat a nettó elnyelések halmozásában, valamint a tagállamok közötti kereskedést kiegészítő lehetőségek fenntartásában. Ezek a rugalmassági mechanizmusok a rendelet alapján igazodnak az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó uniós célkitűzések általános vállalási szintjéhez.
- A fenntartható erdőgazdálkodás jelentősen hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez, tehát támogatja az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére vonatkozó uniós célkitűzések elérését 2050-ig. Ennek érdekében a tagállamoknak biztosítaniuk kell az erdőterületek megőrzését és növelését, természetesen a sajátos tagállami körülmények és gyakorlatok figyelembevétele mellett.
- A Párizsi Megállapodás céljaival és a fenntartható erdőgazdálkodási gyakorlattal összhangban a tagállamoknak rugalmasságot kell biztosítani a kitermelési intenzitás kapcsán.
- Az uniós átlaghoz képest nagyobb arányú erdőterülettel rendelkező tagállamokat jobban érintik az erdőgazdálkodással kapcsolatos intézkedések, korlátozások, így ezekben az esetekben a kompenzációs tényezőt az erdőterületek és a földterületek függvényében növelni kell. A rendelet tehát az intézkedésekben figyelembe veszi az egyes tagállamok sajátosságait, körülményeit.

- A rendelet értelmében, valamint a 525/2013/EU¹³ rendelettel összhangban a tagállamoknak a Bizottság rendelkezésére kell bocsátaniuk az üveg-házhatású gázokkal kapcsolatos adatokat. Mindez az eredmények nyomonkövetését, a kötelezettségvállalások teljesítésének ellenőrzését szolgálja. A rugalmassági mechanizmusok igénybevételét a tagállamoknak a megfelelési jelentésben kell közölniük.
- A rendeletben megfogalmazott intézkedések végrehajtásában a Bizottság partnere az Európai Környezetvédelmi Ügynökség.

d. Az európai zöld megállapodásról szóló, 2019. decemberi bizottsági közlemény (COM(2019) 0640)¹⁴

Mivel az uniós erdőgazdálkodási stratégia többéves cselekvési terve 2020 vége előtt lezárul, a Tanács felkérte a Bizottságot egy új erdészeti stratégia előkészítésére (The European Green Deal), amelyről szó van a 2019. decemberi bizottsági közleményben.

A közlemény 2.1.7. paragrafusa tárgyalja az erdő témát az ökoszisztémák és a biodiverzitás megőrzése és helyreállítása kapcsán. A továbbiakban ezt foglaljuk össze röviden.

Az ökoszisztémák alapvető szolgáltatásokat nyújtanak, például élelmet, édesvizet, tiszta levegőt és menedéket. Továbbá csökkentik a természeti katasztrófák előfordulási esélyeit, a kártevőket és a betegségeket, és segítenek szabályozni az éghajlatot. Az EU azonban nem tudja teljesíteni a 2020-ra kitűzött legfontosabb környezetvédelmi célkitűzéseit, például a biológiai sokféleség kapcsán. Éppen ezért az EU és a globális partnerei számára továbbra is fontos feladat a biodiverzitás csökkenésének megállítása, amelynek főbb mozgatórugója a természeti erőforrások közvetlen kiaknázása és az éghajlatváltozás.

A 2020 októberében, Kínában szervezett, **Biológiai Sokféleségi Egyezmény Részres Feleinek konferenciája** lehetőséget kínál a világ számára, hogy globális keretben fogadjon el a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása érdekében. Az EU kulcsszerepének biztosítása érdekében a Bizottság 2020 márciusáig

---

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:165:0013:0040:EN:PDF>

¹⁴ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. The European Green Deal. Brüsszel, 2019. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

tervezi a biológiai sokféleségre vonatkozó stratégia bemutatását, amelyet 2021-ben konkrét intézkedések követnek. A stratégia felvázolja az EU álláspontját a Felek Konferenciája számára, globális célokkal védve a biológiai sokféleséget, valamint részletezi azokat az EU-s kötelezettségvállalásokat, amelyek a biológiai sokféleség csökkenését kiváltó okok kezelésével foglalkoznak.

A biológiai sokféleségre vonatkozó stratégia konkrét intézkedéseket határoz meg e célok elérése érdekében. Ezek tartalmazhatnak számszerűsített célkitűzéseket, mint például a Natura2000 hálózaton alapuló, biodiverzitással rendelkező, védett területek és tengeri területek lefedettségének növelése. A Natura2000 által lefedett területek hatékonyabb védelme érdekében a tagállamoknak meg kell erősíteniük a határokon átnyúló együttműködéseket.

A biodiverzitási stratégia javaslatokat fog tartalmazni az európai városok zöldítésére és a városi terek biodiverzitásának fokozására. A Bizottság fontolóra veszi a természet-helyreállítási terv kidolgozását, és megvizsgálja, hogyan lehet finanszírozást nyújtani a tagállamoknak e cél eléréséhez.

Az erdei ökoszisztémákra egyre nagyobb nyomás nehezedik az éghajlatváltozás eredményeként. Az EU erdős területének javulnia kell mind minőségi, mind mennyiségi szempontból. Ehhez fontos lépés a fenntartható újratelepítés és erdősítés, valamint a degradált erdők helyreállítása. A 2030-as biodiverzitási stratégiára építve a Bizottság új EU-erdőstratégiát fog kidolgozni, amelynek fő célkitűzései közé tartozik **a hatékony erdősítés, valamint az erdők megőrzése és helyreállítása** annak érdekében, hogy elősegítsék a CO₂ abszorpciójának fokozását, az erdőtüzek előfordulásának és mértékének csökkentését, valamint a biogazdaságot, a biodiverzitásra kedvező ökológiai elvek tiszteletben tartása mellett. A nemzeti stratégiáknak a közös agrárpolitika szerinti tervek alapján ösztönözniük kell az erdőgazdálkodókat a fenntartható gazdálkodásra.

e. European Green Deal – „Az Európai Zöld Megállapodás”¹⁵

Az Európai Zöld Megállapodást az Európai Parlament 2020 január 15-én tette közzé hivatalos állásfoglalását, amelyben a 2019. decemberi bizottsági közleményhez hasonlóan az ökoszisztémák és a biodiverzitás megőrzése és helyreállítása című fejezet foglalkozik az erdő témával. A fejezetben közölt hivatalos álláspontokat az alábbiakban összegezzük:

---

¹⁵ [2019/2956(RSP)] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0005_EN.html

- Az EP sajnálatát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy Európa és a világ továbbra is gyors ütemben veszíti el a biológiai sokféleséget, és hogy nem sikerült teljesíteni a 2020-ra kitűzött Aichi Biodiverzitási Célokat. Az EP továbbá hangsúlyozza a biodiverzitás megőrzésével és helyreállításával kapcsolatos feladatok, célok megjelölésének és teljesítésének fontosságát.
- Az EP hangsúlyozza, hogy a biodiverzitás 2030-ra vonatkozó stratégiájának ambiciózus és végrehajtható jogi intézkedéseket és célokat kell tartalmaznia a veszélyeztetett ökoszisztémák védelmének és helyreállításának fokozása érdekében, valamint átfogó intézkedéseket a biológiai sokféleség csökkenését kiváltó okok kezelésére; hangsúlyozza a védett területek hálózatának és növekedésének hatékonyságát az éghajlatváltozás enyhítése és az ahhoz való alkalmazkodás, valamint a biodiverzitás helyreállításának lehetővé tétele érdekében; felhívja a Bizottság figyelmét arra, hogy a biodiverzitási stratégiába foglalja bele a veszélyes vegyi anyagok fokozatos kivonására vonatkozó célt, és kapcsolja össze azt a nem-toxikus környezetvédelmi stratégiával; tudomásul veszi a Bizottság tervezett intézkedéseit: javítani és helyreállítani a sérült ökoszisztémákat, és javaslatot tenni a természet helyreállítási tervére; úgy véli, hogy a városi zöld infrastruktúra biológiai sokféleséggel gazdag területei hozzájárulnak a légszennyezés, a zaj, az éghajlatváltozás hatásai, a hőhullámok, az árvizek és a közegészségügyi problémák kezeléséhez; Örvend annak, hogy a Bizottság javaslatokat fog előterjeszteni az európai városok zöldítésére és a városi térségek biodiverzitásának növelésére;
- Az EP hivatalos állásfoglalásában hangsúlyozza továbbá, hogy a politikák koherenciája mind uniós, mind nemzeti szinten kulcsfontosságú a természet és a biodiverzitás védelmére irányuló sikeres politika szempontjából; a végrehajtást illetően fontosnak tartja a bevált gyakorlatok és tapasztalatok cseréjét a tagállamok között; kéri a Bizottságot arra, hogy indítson jogsértési eljárást azon tagállamok ellen, amelyek nem tartják tiszteletben a természetvédelmi jogszabályokat; kéri a Bizottságot, hogy erősítse meg a környezeti felelősségről szóló irányelvet az Európai Parlament 2017. október 26-án elfogadott állásfoglalásában szereplő ajánlásokkal összhangban;
- Úgy véli, hogy a biológiai sokféleség csökkenésének mozgatórugói globálisak, és nem korlátozódnak a nemzeti határokra; ezért támogatja a Bizottság javaslatát a biológiai sokféleség védelmére és helyreállítására vonat-

- kozó globális célkitűzésről, amelyet az ENSZ biodiverzitási konferenciáján kell meghatározni 2020 októberében;
- Emlékeztet arra, hogy az erdők nélkülözhetetlenek bolygónk és a biodiverzitás szempontjából; tudomásul veszi a Bizottság azon szándékát, hogy foglalkozzon a globális erdőirtás problémájával, és kéri, hogy fokozza fellépését ezen a téren; felhívja a Bizottság figyelmét arra, hogy haladéktalanul terjesszen elő egy európai javaslatot az uniós piacon forgalomba hozott termékek fenntartható és erdőirtásmentes ellátási láncának biztosítása érdekében;
  - Kéri a Bizottságot arra, hogy terjesszen elő egy új uniós erdészeti stratégiát, amely megfelelő módon elismeri az európai erdők, az ágazat és a fenntartható erdőgazdálkodás fontos, multifunkcionális és átfogó szerepét az éghajlatváltozás és a biológiai sokféleség csökkenésében, figyelembe véve a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontokat is; emlékeztet arra, hogy intézkedéseket kell hozni az illegális fakitermelés leküzdésére; hangsúlyozza, hogy az erdősírtési, az újraerdősítési és a helyreállítási erőfeszítések fokozásának a biodiverzitás megőrzésére kell irányulniuk;
  - Hangsúlyozza, hogy a vadon élő állatokkal és növényekkel való illegális kereskedelem a biodiverzitás csökkenésének fő mozgatórugói közé tartozik; hangsúlyozza, hogy a vadon élő állatokkal és növényekkel való kereskedelem elleni 2016. évi cselekvési terv 2020-ban ér véget; sürgeti a Bizottságot, hogy újítsa meg és erősítse meg rendelkezéseit, hogy azokat teljes mértékben integrálják a 2030-as biodiverzitási stratégiába, és biztosítsák a megfelelő finanszírozást; felhívja a Bizottság figyelmét arra, hogy tekintsen a partnerországokkal való együttműködésre a vadon élő állatokkal elkövetett bűncselekmények és a biodiverzitás csökkenése elleni küzdelem kulcselemeként;

A Parlament az erdő témához kapcsolódóan két saját kezdeményezésű jelentést készített: az egyik témája a világ erdőinek megőrzésére és helyreállítására irányuló uniós erőfeszítések fokozása (angol címe: „Stepping up EU Action to Protect and Restore the World's Forests”¹⁶), a másiké pedig az erdőkre vonatkozó

---

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/publications/eu-communication-2019-stepping-eu-action-protect-and-restore-worlds-forests_en

új európai stratégia (angol címe: „The European Forest Strategy - The Way Forward”¹⁷).

* * *

Összeállításunk célja az volt, hogy vázlatos, informatív képet kínáljunk arról a több évtizedes szakpolitikai folyamatról amelyet az erdővel, erdőgazdasággal kapcsolatos szakmai gondolkodás és tervezés bejárt. A folyamat jelleg ismerete több szempontból is fontos, hasznosítható lehet. Mindenekelőtt abból a szempontból, hogy ez a szakpolitikai folyamat az egyes tagállamok, de méginkább az egyes régiók szintjén jelenleg is más és más fázisban van. De azt a kijelentést is megkockáztathatjuk, hogy egy tagállamban vagy régióban az erdőgazdálkodás különböző szereplői is más és más hullámhosszon vannak az erdő szerepének, az erdőgazdaság működésének értelmezését és megítélését illetően. Az európai szakpolitikai folyamat (és annak egyes dokumentumai) hasznos keretként vagy adaptálható modellként sokat segíthet abban, hogy a tagállamok vagy az egyes térségek szakpolitikai folyamatai megszerveződjenek és intézményesüljenek. Az európai szakpolitikai folyamat (és annak minden dokumentuma) még egy ideig minden bizonnyal csak ajánlás marad, azonban arra lehet számítani, hogy a környezeti és egyéb globális kihívások/változások egyre fokozódó mértékben kényszerítik ki az erdőgazdasággal foglalkozók közti együttműködést, nemkülönben a más ágazatok szereplőivel való együttműködést. Egyáltalán nem mindegy ezért, hogy egy tagállam vagy egy kisebb térség a szakpolitikai folyamat milyen fokán áll, milyen mértékben és milyen módon képes közeli vagy távoli szakmai szereplőkkel való együttműködésre, az ágazat innovációját szolgáló támogatások egyéni vagy együttműködésen alapuló igénybevételére. Jelen ismertető anyag nyilvánvalóan csak egyik kezdeti lépésnek tekinthető, a tagállamokon belüli kisebb térségbe irányuló tudástranszfer folyamat megtervezésére és folyamatos működtetésre van szüksége ahhoz, hogy a térségi léptékű szakpolitikai folyamat elérje az ágazati innovációhoz és az ágazatközi együttműködéshez szükséges szintet.

---

¹⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/AGRI-PR-645118_EN.pdf